

Geiszbühl Mátyás

1908. augusztus elsején, szegény szülők kilencedik gyermekeként született Hegyeshalomban Geiszbühl Mátyás pápai káplán, fertőrákosi plébános, kőhidai börtönlelkész.

Győrben szentelték pappá 1933-ban. Ezután segédlelkészként működött Mosonszentjánoson. Peresznyén, Mosonszolnokon és Ágfalván. Ágfalva mellett két évig Bánfalván a karmelita nővérek zárdalelkésze is volt. 1938-ban igazságügyminiszteri kinevezést kapott Sopronkőhidára és hatáskörébe tartozott az ottani ún. dologházban lévő lelki gondozása. Geiszbühl Mátyás sopronkőhidai fegyházlelkészi szolgálatának idejéből, feljegyzéseiből valók az alábbi sorok: „Kivégzések – karácsonykor. A karácsony előtti napokban végig futott a félelmetes hír, hogy kivégzések lesznek. Egyesek már az időpontot is tudták: vasárnap, december 24-én. Szép karácsony! Hová lett a szeretet és a béke ünnepe? Háború volt, szörnyű háború, halálhörgéstől, jajkiáltástól volt hangos a világ. Jánossy hadbíró értesített, hogy vasárnap reggel 8 óra körül három halálraíteltet ki fognak végezni, köztük az egyik, Pataki István nevű katolikus vallású; készítsem elő, két órát adnak az előkészületre. A fegyház történetében kivégzések még nem voltak. Ha hivatásomhoz kivégzendők előkészítése is tartozott volna, valószínűleg nem vállalkoztam volna erre a hivatásra. Lelkileg nem voltam erre felkészülve. Ha lehet, hívjanak katonalelkészt erre a célra –, volt a kérésem. Nem hívtak, így tehát vállalkoznom kellett rá.”

Geiszbühl Mátyás több volt, mint börtönlelkész. Megváltozott a sopronkőhidai fegyház élete és helyzete a nyilas hatalomátvétel után. A bűnözőket, az ötszáz dologházast Németországba vitték. Helyükre hozták a politikai foglyokat, többek között Bajcsy-Zsilinszky Endrét, Rajk Lászlót, gróf Eszterházy Móricot, Jávor Pált, Pataki Istvánt és még sok száz, hazát féltő politikust, művészt, katonát, papot, püspököt. Az ő segítők, „lelkiatyjuk” lett Geiszbühl Mátyás. Akik életben maradtak a rabok közül, azok szeretettel, hálával és tisztelettel emlékeztek a szerény, derék és bátor papról. Almásy Pál ny. altábornagy, egykori sopronkőhidai rab naplójából is (Sopronkőhidai napló. 1984) olvashatunk erről. Geiszbühl

lelkészi tevékenysége közben rendszeresen tájékoztatta a foglyokat az aktuális eseményekről, híreket hozott és üzeneteket közvetített. Engedélyt szerzett templomi énekpróbákra, így a kommunikációra is. Németh Alajos írja, hogy a zsidó elítélteket 1944-ben titokban Németországba vitték. Geiszbühl lelkész a szigorú tiltás ellenére is értesítette a hozzátartozókat. Gondoskodott arról, hogy az 1944. december 23-án Sopronkőhidára internált Mindszenty József veszprémi püspököt és 26 paptársát emberségesen lássák el. Valósággal fellázította a telep asszonyait, akik versengve látták el a foglyokat. Geiszbühlt ezért a hadbíróság megfenyegette. Tovább tervezett és a fogház területén magát beszállásoló nyilas igazságügyminiszterhez fordult érdekükben. Így Papp Kálmán akkori soproni városplébánossal együtt engedményt csikartak ki: a nyilas minisztertanács beleegyezett abba, hogy Mindszenty József püspököt és papjait Sopronba, az Isteni Megváltó Leányai zárdába „háziőrizetbe” vittek át. A fegyházzal együtt Geiszbühlt is ki akarták telepíteni Németországba. Báró Apor Vilmos győri püspök lépett közbe ennek megakadályozására.

A felszabadulás után, 1946-ban Geiszbühl Mátyás századosi rangban szolgált. 1953-ban megszüntették a fegyintézeti lelkészi állásokat, így neki is mennie kellett, Fertőrákos plébánosa lett. Geiszbühl Mátyás hite, embersége, bátorsága, meggyőződése példaértékű.

Irodalom:

Hetényi János: A börtönlelkész hazatért. In: Új Ember (1989. január 22) ; Hiller István: Geiszbühl Mátyás (1908-1989). In: Soproni szemle. (43. évf.) 2. sz. (1989) p. 182.